

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1996
FORFATTER:	Else Severinsen
TITEL:	Skoleelev i Sdr. Stenderup i 1930'erne.
KORT RESUME:	<u>Erindringer om Sdr. Stenderup Skole.</u>

Skoleelev i Sdr. Stenderup i 1930erne

Af Else Severinsen

For at give et tidsbillede fra 1930erne vil jeg fortælle lidt om Sdr. Stenderup Skole, som jeg husker den. Min første skoledag husker jeg udmærket. Jeg kendte kun en, der skulle begynde i skolen sammen med mig, han hed Hans Erhard og var fra Stenderup Østergård. Han kendte også kun mig. Min søster havde været barnepige for ham, og derfor havde jeg et par gange været der for at lege. Den første skoledag fulgtes vi ad til skolen hånd i hånd, det skabte nok lidt drilleri, for de følgende dage fulgtes vi også ad, men på hver sit fortov.

Sdr. Stenderup lille skole indeholdt to klasseværelser og her holdt de fire mindste klasser til sammen med de to lærerinder, frk. Horsbøl og frk. Jensen. 1. og 3. klasse gik i skole om eftermiddagen, og 2. og 4. klasse om formiddagen. De to lærerinder startede med en 1. klasse to år i træk, så var det den andens tur de næste to år. Lærerinden havde sin klasse i alle timer. Vi havde kun frikvarter kl. 10,00 – 10,15. Vi fik lært rigtig meget hos frk. Horsbøl. Vi blev gennemgående dygtige til at læse, skrive og regne allesammen, frk. Horsbøl krævede meget. Desværre krævede hun også, at vi sad pænt stille, så jeg må bekende, min laveste karakter hver måned var opførsel, og det lå også meget lavt. Min far spurgte engang, hvorfor den var så lav. »Jo, vi skal sidde helt stille og tie stille, og det kan jeg ikke.« »Godt«, sagde far, »det ved jeg godt, du ikke kan. Skidt med det«. Vi skulle sidde med fødderne pænt ved

siden af hinanden på gulvet, hænderne skulle vi holde på ryggen. Engang imellem fik vi lov at holde hænderne på bordet foran os, de skulle være foldet på bordet. På den måde kunne hun let se, hvad vi foretog os.

Lørdag havde drengene fri, men vi piger havde 4 timers håndarbejde, og vi fik lavet meget. Jeg husker, vi i 3. klasse syede chemise i lagenlærred med bændel syet indvendig i hals- og ærmegab og blonde også begge steder. Naturligvis var hvert sting syet i hånden. Foran var syet nogle rækker hulsøm og vore forbogstaver i fladsyning. Jeg tror aldrig, nogen af os brugte chemisen, man var forlængst gået over til at bruge undertrøjer. Det vigtigste var vel også, at vi fik lært at sy det. I 4. klasse syede vi kjoler også helt i hånden.

Vi brugte tavle og griffel. Tavlen stod i en ramme foran på vores bord. Når vi skulle have eksamen hvert år i marts måned, skulle vi have tavlen med hjem for at skure kanten, som var af træ. Griffelne skulle spidses på en trappesten. Vi havde i vores klasse en dreng, der hed Jens. Han havde gået i 1. klasse to år tidligere og startede på 1. klasse for 3. gang sammen med os. Han kunne ikke lære noget. Vi blev glade for ham, og det var gensidigt. Han fik lov at følges med os op til 4. klasse, så var det slut. Lærerne ville ikke have ham i de store klasser, og Jens græd helt utrøsteligt, fordi han ikke måtte følges med os mere. Jens rejste sig hver dag på et tidspunkt,

hvor vi ikke brugte griflerne, samlede alle vores grifler sammen og gik ud og spidsede dem og kom ind og afleverede dem til os igen. Der var et stykke kulørt papir om den øverste halvdel af griflen, og han huskede, hvis der var hvis.

Så brugte vi naturligvis penneskaft og pen og blæk, som var i et hul foran i bordet med låg på. Vi skulle altid købe elastikpenne, sagde frk. Horsbøl. Da vi kom i de store klasser, måtte vi absolut ikke bruge elastikpenne, men Chr. d. IX pen. Vi brugte heller ikke tavler og grifler hos lærerne fra 5. klasse.

Det var spændende, når vi havde eksamen, men frk. Horsbøl var frygtelig nervøs og var altid syg nogle dage derefter. Jeg husker en eksamensdag, hvor vi havde hovedregning. Frk. Horsbøl spurgte: »Hvad er 7 x 8?« Jeg havde hånden oppe og fik lov at svare. »56«, sagde jeg. »Nej«, sagde hun, »det er forkert, er der en anden, der har tallet?« »Jo,« en mente, det var 58. »Det er godt,« sagde hun. »Else, hvad er det så?« »56,« sagde jeg stædig. »Nej,« svarede hun. Men så blandede forældrene sig, det var jo mig, der havde ret. Det var blot udslag af hendes nervøsitet.

Forældrene sad rundt langs væggen og fulgte undervisningen. Ved katederet sad præsten, som var formand for skolekommissionen. Somme tider blandede han sig i afhøringen og spurgte os ud, ikke mindst i bibelhistorie, hvor han elskede at køre os fast, men det var svært, for vi vidste, hvad vi havde lært. Vi havde også salmevers for, så snart vi kunne læse og desuden danske vers. Især Jeppe Aakjærs sange skulle vi kunne.

Jeg tror, de fleste af os holdt af frk. Horsbøl, men jeg har senere tænkt på, at hun gjorde nu forskel, men det var vist ikke ualmindeligt dengang. Det afhang nok af hendes forhold til vore

forældre. Når jeg var syg, kom hun på besøg og havde en plade chokolade med. Det var ikke alle, der oplevede det.

Et par brødre, som havde langt til skole, kom meget tit for sent. De kom pilende i deres træsko, eller hvis det skulle gå ekstra stærkt, så på bare ben med træskoene i hånden. Deres far var fodermester, og han og moderen var i stalden for at malke. Der var ingen til at kalde, og der var intet ur i huset. Når de kom for sent, tog vi det som en kærkommen afbrydelse af timen, når vi straks stemte i:

*Ude i stalden har køerne brummet,
ude i haven har bierne summet.
Far forlængst ud i marken er kørt,
sysovermikkel har ingenting hørt*

Senere har jeg tit tænkt: Stakkels drenge, det var en hård behandling.

Vi havde det indtryk, at fodermesterbørn var dumme, men de flyttede tit – hvert halve år, og vi havde ikke et bestemt pensum hvert år, så de kunne risikere, at gennemgå det samme i to skoler, og noget andet lærte de ikke.

Skolen havde ret nye, gode lokaler, men gymnastik havde vi i forsamlingshuset, som lå i nærheden. Forsamlingshuset hed »Dannevirke«. Jomfru Petersen boede ovenpå og holdt huset. Vi kaldte hende »Jomfru Danneværk«. Der var gymnastikredskaber, men der var ingen varme og altid snavset.

Den store skole

Den store skole lå ved kirken, det var den gamle skole, som man tidligere havde nøje's med. Her boede førstelæreren, og her var to klasseværelser til 5. og 6. klasse. Det 7. skoleår gik vi sammen



5.-6. klasse på Sdr. Stenderup Centralskole i 1938.

med 6. klasse, så det var en stor klasse. 5. klasse havde lærer Andersen fra kl. 8,00 – 10,00 og fra kl. 13,00 – 15,00 og lærer Lybecker fra kl. 10,00 – 12,00. 6. og 7. klasse havde modsat. Vi store børn havde kun lærerne, dog havde vi lørdag formiddag frk. Jensen til håndarbejde.

Vi havde nogle dejlige år i skolen, og vi lærte meget, selv om jeg og for det meste min sidekammerat har banket lærerens møbler og tæpper,

pudset hans bil, samlet æbler op, gået ærinder og vasket blækhuset. Var det mon, fordi vi kunne klare os med mindre antal timer, eller måske ville læreren gerne have os ud, fordi vi var for støjende? Vi var nogle værre grinebidere.

De sanitære forhold var ikke gode. Vi havde gammeldags »das.« Drengenes var et bræt med to huller, pigernes var med 4 huller, så kunne fire sidde der på en gang. Vi kunne ikke låse, der

skulle jo være adgang for flere. Der var ingen spand, men en kloak, så vandet løb væk. En gang imellem kom der en hestevogn, og så blev det , der var tilbage, skovlet op i vognen og kørt væk. Vi elskede at se på det.

Der var ingen, der havde noget at drikke med til den medbragte mad. Vi gik ud til vandhanen i gården, og alle suttede på den samme vandhane. Middagen var fra kl. 12,00 – 13,00, og alle, der kunne nå hjem, gik hjem og spiste, men det hastede ikke med at komme tilbage, var vi der blot kl. 13,30, var det godt, før var læreren ikke vågen efter middagssøvnen.

Centralskolen

I 1938 blev gymnastiksalen bygget. Vi var begejstrede for så fin en bygning. Der var omklædningsrum og baderum, og ved siden af var der toiletter til drenge og piger hver for sig med træk og slip, og der var håndvaske. Lærerne fortalte os, at vi skulle vaske hænder, når vi havde været på toiletet. Det havde vi aldrig hørt før. Hjemme hos os skulle vi vaske hænder, før vi spiste, og det var vist almindeligt, at man brugte det.

Vi piger fik nu lærer Lybecker til gymnastik, og jeg skal love for, vi piger fik drengegymnastik. Vi fik alle lært at springe over bukken i øverste hul. Vi forstod det sådan på læreren, at det vigtigste her i livet var at kunne det. Hans kone kom og hjalp os med brusebad bagefter, det var noget meget nyt og spændende. Der var kun ganske få, der havde prøvet det før.

I 1939 byggedes resten af Centralskolen, det var den lille skole, der blev udbygget, så der blev 5 klasseværelser og et lærerværelse, hvor der også var bibliotek, det var også noget nyt for os. Oven-

på var der håndarbejdslokale og frokoststue. Pludselig fik vi at vide, at det var uhygiejnisk at spise, hvor vi havde arbejdet hele formiddagen. Det varede dog kun få år, så blev frokoststuen inddraget til undervisning, og så måtte man igen spise i skolestuen.

Da Centralskolen blev indviet 1. september 1939, fik vi nu 7. klasser. Jeg kom i 6. klasse, så jeg fik resten af skoleåret og næste år i Centralskolen. 5. klasse fik lærer Andersen til klasse-lærer, 6. klasse lærer Noe, som hidtil havde været lærer i Stenderupskov Skole, og 7. klasse fik lærer Lybecker, som ejendommeligt nok var den eneste, der ikke var uddannet lærer.

Vi skulle nu have 5 minutters frikvarter for hver time, og vi opdagede, at vi fik slet ikke så meget bestilt, når vi skulle pakke sammen og pakke ud hver time. Til gengæld fik vi kun 20 minutters middag, så læreren måtte droppe sit middagshvil. Kun ganske få kunne løbe hjem for at spise. Nogle forældre protesterede og holdt børnene hjemme i en time som tidligere, men da de efterhånden fik mulkt for det, blev det for dyrt. Lørdag eftermiddag fik vi piger nu 4 timer i skolekøkkenet, hvor vi var delt i fire familier, den ene familie brugte gammeldags komfur, to familier brugte primus og den 4. familie brugte elektrisk komfur. Det var så nyt, så kun jeg kendte det, og mange børn var hundeanget for at tænde for det. Lørdag eftermiddag havde drengene sløjd, også noget nyt på skemaet. Den gamle skole var lavet om til skolekøkken og sløjdlokale.

Andersen var regnelærer, han var nok for hurtig til at sige, at noget var for svært for os, så vi fik ikke lært meget til brøk eller procent, men vi kunne den lille og store tabel forfra og bagfra, den blev terpet. Så havde han de fleste historieti-



Sdr. Stenderup Centralskole i 1938.. Tilbygningen er den venstre side af skolebygningen.

mer, her var han dygtig, og han havde naturhistorie, og der var ikke den ting han ikke kendte til inden for dyrenes og planternes verden, var vi sikker på. Lybecker havde helst alle dansktimer i de store klasser, og desuden havde klasselæreren religion og sang, dog kunne Andersen ikke synge, så i hans klasse må vi have haft en anden.

Jeg husker især Lybeckers dansktimer. Han skaffede os læsebøger for seminarier, han ville ikke undervise i det andet barnemad, sagde han. Resultatet var, at meget gik hen over hovedet på os. Der var mange vanskelige ord, og han herse-
de med os, men hvad hjalp det, når han ikke fortalte os, hvad det betød, hvor skulle vi så lære

det. En dag sagde han til Karen: »Hvis du ikke ved, hvad det ord betyder, så gå hjem og spørg din far.« Karen kom slukøret næste dag og sagde: »Far ved ikke, hvad det betyder.« Jeg fortalte min far det, da jeg kom hjem fra skole. Hans kommentar var: »Det er vel Karen og ikke hendes far, der går i skole, og hvis ikke læreren kan lære jer det, så ved jeg ikke, hvem der skal.«

En dag læste vi om Dalgas, og han spurgte, hvem Dalgas var. Det var der ingen, der vidste. Jeg fik besked på at gå hjem og slå det op i et leksikon. Jeg måtte så fortælle næste dag, at der stod ikke noget om Dalgas. Leksikonet var nemlig fra 1898.